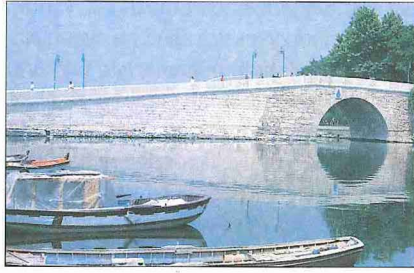

KÜÇÜK MÜEZZİN MEHMED EFENDİ

(bk. MEHMED EFENDİ, Küçük Müezzîn).

KÜÇÜKÇEKMECE KÖPRÜSÜ

Küçükçekmece gölünün
denize kavuştuğu yerde
XVI. yüzyılda yapılan köprü.

Küçükçekmece Köprüsü – İstanbul

İstanbul'u Rumeli'ye bağlayan ana yolun üzerinde Küçükçekmece gölünün Marmara deniziyle birleştiği yerde inşa edilen uzun bir köprüdür. Herhalde bu köprünün olduğu yerde Roma döneminde büyük bir ihtimale ahşap olan bir köprü bulunuyordu. Bizans devrinde başşehir batıya bağlayan ünlü Via Egnatia yolunun bu köprünün üzerinden geçtiği ve aynı yerde göl manzarasına hâkim bir tepenin üzerinde, imparatorluğun büyük bir sayfiye sarayı ve buna bağlı yapıların yer aldığı Regium (Region) adındaki yerleşim yerinin bulunduğu bilinmektedir. VI. yüzyılın ortalarında meydana gelen iki ayrı depremden zarar gören, yarısı kâgır, yarısı ahşap köprünün İmparator İustinianos (527-565) tarafından inşa ettirildiğini o dönemin tarihçisi Procopius şöyle anlatır: "Burada o kadar dar bir toprak parçası vardır ki buna 'karınca' anlamında Myrmeks denilir. Bu boğazdan Eskiçağ'larda ahşap bir köprü vasıtası ile geçilirdi. Ağacın çürümesi ile köprü bozulduğundan buradan geçiş tehlikeli oluyordu. Fakat İmparator İustinianos, taşlardan yapılan geniş bir kemer üzerine köprüyü oturtarak bu tehlikeyi gidermiştir." 813 yılında Bulgar Kralı Krum'un ordusu tarafından tahrip edilen köprüyü İmparator I. Basileios (867-886) tamir ettirmiştir. Haçlı seferleri sırasında da zarar gören köprünün fetih yıllarına sağlam durumda ulaşmadığı anlaşılmaktadır. 1433 yılı içinde burayı gören Bertrandon de la Broquière köprüden ve bunun iki başında yıkılmış iki kuleden bahseder. J. Covell'in 1675 yılındaki gözlemleri ise şöyledir: 312 adım (~ 230 m.) uzunluğundaki bu taştan yapılmış yapının yanlarında ince ahşap korkuluklar vardır. Köprünün en eski görsel tasviri 1840 yılında yayımlanan Jouannin ve J. van Gaver'in kitabının içinde yer alır (*La Turquie*, lv. 71).

Fâtih Sultan Mehmed, stratejik önemi büyük olan köprüyü Büyükçekmece Köprüsü gibi 1455 yılının kış mevsiminde

onararmıştır. Arşiv belgelerinden anlaşıldığı kadarıyla köprü 904 (1498-99), 1148 (1735-36) ve 1278 (1861-62) yıllarında da tamir görmüştür. Evliya Çelebi köprünün yapımına Kanûnî Sultan Süleyman tarafından başlandığını, ancak II. Selim zamanında bitirildiğini belirtir (*Seyahatnâme*, III, 289). Mimar Sinan'ın yaptığı köprülerle ilgili bir doçentlik çalışması hazırlayan Orhan Bozkurt, Sinan'ın inşa ettiği yapıların listesinde bulunmayan bu köprünün ondan önce başmimar olan Acem Alisi'ne ait olabileceğini belirtir (*Koca Sinan'ın Köprüleri*, s. 8).

Batı kaynaklarında Büyükçekmece Köprüsü ile kıyas yapıldığından Ponte Piccolo (Küçükköprü) adıyla anılan bu köprü, Osmanlı döneminde Rumeli'ye gidiş ve dönüşlerin denetlendiği bir bostancı karakolu hüviyeti kazanmıştır.

Uzunluğu 210 m., genişliği 7,60 m. olan Küçükçekmece Köprüsü'nün en geniş merkezî kemer açıklığı 10 metredir. I. Dünya Savaşı sırasında eninde genişleme yapıldığı ve eğiminin düzlendiği bilinmektedir. Bugün orijinal mimari özelliklerini büyük ölçüde kaybetmiş durumdadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Bertrandon de la Broquière, *Denizasıra Seyahat* (trc. İlhan Arda), İstanbul 2000, s. 228; Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, III, 289; *Extracts from the Diaries of Dr. J. Covell (1670-1679), Early Voyages in the Levant* (ed. Th. Bent), London 1892, s. 174-176; J. M. Jouannin – J. van Gaver, *La Turquie*, Paris 1840, lv. 71; Orhan Bozkurt, *Koca Sinan'ın Köprüleri*, İstanbul 1952, s. 8; Cevdet Çulpan, *Türk Taş Köprüleri*, Ankara 1975, s. 137-138, rs. 82/1-2; Gülgün Tunç, *Taş Köprülerimiz*, Ankara 1978, s. 129; Aziz Ogan, "Regium Hafriyatı", *TTK Belleten*, III/11-12 (1939), lv. CVIII; Semavi Eyice, "Bertrandon de la Broquière ve Seyahatnâmesi (1432-1433)", *İTED*, IV (1975), s. 104; a.mlf., "Tarihte Küçükçekmece", *GDAAD*, sy. 6-7 (1978), s. 57-87, rs. 6.

ENİS KARAKAYA

KÜÇÜKÇELEBİZÂDE İSMÂİL ÂSİM

(bk. ÂSİM EFENDİ, Çelebizâde).

KÜÇÜKSU KASRI

Boğaziçi'nin Anadolu yakasında
esası XVIII. yüzyılda yapılan
ve XIX. yüzyılda
bugünkü şeklini alan kasır.

Göksu Kasrı da denilen bu kasrı-ı hümayun, Göksu ve Küçüksu derelerinin arasındaki arazide deniz kıyısında bulunmaktadır. Burada evvelden beri, içinde basit ahşap bir köşk veya kasır bulunan bir bahçenin mevcudiyeti tahmin edilmektedir. Bu mesire yerine ara sıra giden I. Mahmud'un uzun süre kalabilmesi için Devâtdâr Mehmed Paşa tarafından bir kasır yaptırılmıştır. Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde (C. SRY tasnifi) 30 Temmuz 1792 tarihli belgeden köşkün bir tamir geçirdiğine, 2 Aralık 1792 tarihli bir belgeden kasrı-ı hümayunun tamiri ve altın yıldızlarının masrafına, 4 Kasım 1806 tarihli belgeden de kasrı-ı hümayunun, çeşmelerin ve su yollarının yenilenmesine ve inşa masraflarının miktarına dair bilgi elde edilmektedir. Mehmed Paşa, kasrın bahçesine arkadaki dağlardan su getirecek havuzlardaki fiskiyelerle çeşme ve sebillerden akıtmıştır. Ayyansaray'ın verdiği bilgiye göre bu kasır 840 zirâlık bir arazi üzerine inşa edilmiştir. Binanın 1752 yılını veren manzum tarihi Mehmed Râsîh Efendi tarafından yazılmıştır. Böylece III. Ahmed döneminde Sadrazam Nevşehirli Damad İbrâhim Paşa'nın Kâğıthane çayırlarında yaptırmış olduğu Sâdâbâd Sarayı'nın yerine Küçüksu mesiresi parlarmış oluyordu. III. Ahmed zamanında Patrona Halil ayaklanması ile Kâğıthane mesiresinin parlak çağı sönmüş, buradaki saray da bir dereceye kadar zarar görmüştür. I. Mahmud Sâdâbâd'ı tamir ettirmişse de Küçüksu mesiresini ve kasrını tercih etmiştir. Kasrın zengin biçimde bezemiş olduğu bilinir. Bu ahşap kasrın III. Selim döneminde de kullanıldığı ve onun burayı sevdiğinin bir işareti, kasrın çevresindeki çayırın kıyıya yakın bir kesiminde büyük bir namazgâh sofası ile mermerden dört cepheli zarif bir meydan çeşmesini annesi Mihrişah Vâlide Sultan adına 1221'de (1806) yaptırmış olmasıdır.

Ahşap kasır III. Selim ve II. Mahmud dönemlerinde herhalde tamir edilmiştir.